

Buletin

Zulhijah 1446H/Jun 2025

ACIS

Menelusuri Ibrah Haji & Pengorbanan

eISSN 2600-8289

9 77 2600 8289 01

Tanda-tanda Suci Haid

Oleh:

Siti Nur Husna Abd Rahman

Pensyarah Akademi Pengajian Islam
Kontemporari (ACIS), UiTM Cawangan
Negeri Sembilan, Kampus Rembau

Khairah Bt Ismail

Pensyarah Kanan Akademi Pengajian Islam
Kontemporari (ACIS), UiTM Cawangan
Selangor, Kampus Dengkil

Tanda-tanda suci daripada haid, yang menandakan bahawa tempoh haid telah berakhir dan wanita boleh kembali melaksanakan ibadah seperti solat dan puasa, merangkumi beberapa perubahan fisiologi dan simptom. Secara umumnya, tanda suci dicirikan oleh berakhirnya pendarahan dan keluarnya cecair putih atau jernih dari faraj, yang dikenali sebagai istihadhah atau cecair pembersihan selepas haid (Minoo & Vermeulen, 2016). Di samping itu, wanita mungkin juga mengalami penghentian kekejangan atau ketidakselesaan yang berkaitan dengan haid (Haines & D'Angelo, 2019). Dari sudut pandangan agama, tanda suci termasuklah pembersihan diri melalui mandi wajib (ghusl) untuk memastikan bahawa wanita berada dalam keadaan bersih sebelum melaksanakan ibadah (Abu Dawood, 1990). Tanda-tanda ini adalah penting untuk menentukan kesucian dan kesediaan wanita untuk kembali menjalankan kewajipan agama (Nawawi, 1996).

Wanita mempunyai tempoh-tempoh haid tertentu tanpa mesti terikat dengan tempoh maksimum 15 hari. Tempoh haid terbahagi kepada tiga bahagian iaitu minimum, maksimum dan kebiasaan. Tempoh minimum haid sehari semalam iaitu 24 jam, tempoh maksimum haid ialah 15 hari 15 malam dan kebiasaan haid adalah 6 atau 7 hari.

Soalan yang diajukan berkaitan wanita yang telah kering darah pada hari ke - 6 dan menunjukkan tanda suci maka baki hari seterusnya adalah suci. Perkara ini dijelaskan oleh para fuqaha mazhab Syafi'i antaranya Imam al-Khatib al-Syirbini maksudnya "*kebiasaan tempoh haid ialah 6 atau 7 hari dan baki bulan adalah kebiasaan suci haid.*"

Seterusnya, panduan wanita suci daripada darah haid melalui dua tanda iaitu kering daripada darah (الجوف) atau keluar cairan putih (قصة البيضاء). Hal ini berdasarkan hadis yang diriwayatkan oleh Aisyah R.Anha bermaksud "*dahulu para wanita datang menemui Aisyah R.Anha dengan menunjukkan kain yang berisi kapas (yakni yang dimasukkan ke dalam faraj) yang padanya ada kesan kekuningan (kesan darah haid) lalu*

(untuk mandi dan bersolat) sehinggalah kamu melihat warna cecair putih pada kapas yang menunjukkan suci daripada darah haid."

Imam Nawawi menjelaskan bahawa tanda berhenti darah haid atau suci adalah tidak keluar darah mahupun warna cecair kekuningan atau warna keruh, cuma yang keluar hanya cairan putih atau tidak keluar apa-apa cairan

sama sekali. Seterusnya, cecair putih menunjukkan permulaan kiraan suci selain petanda akhir haid.

Dua tanda suci daripada haid ialah cecair putih (القصة البيضاء) dan kering (الجفوف). Cara ini dapat dikenal pasti dengan memasukkan kain kapas ke dalam faraj, kemudian apabila dikeluarkan ianya kering tanpa kesan darah. Cecair putih menunjukkan penghujung haid dan tanda-tanda suci daripada haid. Tiada tanda selepasnya sehingga melihat tanda cecair putih atau kering. Maksud hadis "Janganlah

kekuningan dan keruh yang terdapat dalam tempoh haid adalah haid. Hal ini kerana hukum wanita haid sehingga dia melihat cecair putih yang kadang-kadang sebelumnya terdapat warna cecair kuning atau keruh. Cecair putih yang ditolak keluar daripada rahim adalah pada waktu haid berhenti.

Justeru itu, wanita perlu mandi wajib setelah mendapati tanda cecair putih jernih pada kapas setelah dikeluarkan daripada faraj. Perkara ini dijelaskan oleh Imam Hajar al-Haitami dalam karya Tuhfah Minhaj bermaksud "*Haid terputus apabila dimasukkan kapas pada faraj kemudian keluar putih dan jernih, maka lazim baginya untuk melaksanakan kewajipan seperti hukum hakam orang yang suci (iaitu solat, puasa dan ibadah lain).*"

Warna Darah Haid

Warna darah haid adalah salah satu ciri penting dalam menilai kesihatan sistem reproduktif wanita. Perubahan warna darah haid memberikan petunjuk tentang proses fisiologi yang berlaku dalam rahim dan boleh membantu mengenal pasti keadaan kesihatan tertentu. Berikut adalah penjelasan terperinci mengenai warna darah haid, termasuk faktor-faktor yang mempengaruhi warna tersebut dan makna klinikalnya.

Warna Merah Terang

Darah haid biasanya bermula dengan warna merah terang pada permulaan tempoh haid. Warna merah terang ini menunjukkan bahawa darah tersebut baru dikeluarkan dari rahim dan tidak mengalami proses pendarahan atau penguraian yang panjang (Minoo & Vermeulen, 2016). Darah merah terang adalah petunjuk bahawa lapisan endometrium yang dikeluarkan adalah darah segar dan menunjukkan bahawa proses haid berjalan dengan baik.

2. Warna Merah Gelap

Sepanjang tempoh haid, darah mungkin berubah warna menjadi merah gelap atau maroon. Warna merah gelap ini biasanya muncul pada pertengahan hingga akhir tempoh haid dan menunjukkan bahawa darah tersebut telah berada dalam rahim untuk jangka masa yang lebih lama (Haines & D'Angelo, 2019). Darah merah gelap adalah hasil daripada proses pembuangan lapisan endometrium yang telah berlama-lama dalam rahim sebelum dikeluarkan. Perubahan warna ini adalah sebahagian daripada proses normal dan tidak semestinya menunjukkan masalah kesihatan.

3. Warna Coklat

Pada akhir tempoh haid, darah mungkin menjadi coklat. Warna coklat ini disebabkan oleh darah yang telah berada dalam rahim untuk jangka masa yang lebih lama dan mengalami penguraian yang lebih lanjut (Minoo & Vermeulen, 2016). Darah coklat biasanya adalah darah lama yang tidak lagi merah terang dan menunjukkan bahawa proses pembuangan hampir selesai. Kehadiran darah coklat pada akhir tempoh haid adalah normal dan biasanya tidak menandakan sebarang masalah kesihatan.

4. Konsistensi dan Pembekuan

Selain warna, konsistensi darah haid juga penting untuk diperhatikan. Darah haid boleh mempunyai konsistensi yang cair pada permulaan dan menjadi lebih kental atau mengalami pembekuan pada akhir tempoh haid (Sattar & Preedy, 2013). Pembekuan darah adalah perkara biasa dan biasanya tidak membimbangkan melainkan jika ia berlaku dengan jumlah yang besar atau disertai dengan simptom lain seperti pendarahan yang sangat berat. Pembekuan ini biasanya disebabkan oleh peningkatan pengeluaran prostaglandin atau kesan hormon lain.

5. Makna Klinikal Warna Darah

Perubahan warna darah haid boleh memberi petunjuk tentang keadaan kesihatan tertentu. Sebagai contoh, warna merah terang yang konsisten atau pendarahan yang berat mungkin menunjukkan masalah seperti fibroid rahim atau gangguan hormon (Haines & D'Angelo, 2019). Warna merah gelap atau coklat yang berpanjangan mungkin menunjukkan kehadiran endometriosis atau masalah dengan lapisan endometrium. Jika terdapat perubahan ketara dalam warna atau konsistensi darah haid yang tidak normal, adalah disyorkan untuk mendapatkan nasihat perubatan.

6. Faktor-Faktor yang Mempengaruhi Warna Darah

Beberapa faktor boleh mempengaruhi warna darah haid, termasuk perubahan hormon, pengambilan makanan, tahap stres, dan keadaan kesihatan umum. Perubahan hormon seperti peningkatan atau penurunan estrogen dan progesteron boleh mempengaruhi warna dan konsistensi darah haid (Minoo & Vermeulen, 2016). Faktor-faktor ini perlu dipertimbangkan apabila menilai perubahan dalam warna darah haid dan mengambil langkah-langkah yang sesuai untuk menjaga kesihatan reproduktif.

7. Penjagaan dan Pemantauan

Memantau warna darah haid adalah penting dalam pengurusan kesihatan reproduktif. Wanita disarankan untuk merekodkan warna, konsistensi, dan jumlah darah haid mereka untuk mengenal pasti pola yang normal dan untuk melaporkan sebarang perubahan yang mencurigakan kepada profesional kesihatan (Sattar & Preedy, 2013). Ini membantu dalam pengesanan awal masalah kesihatan dan mendapatkan rawatan yang sesuai.

Secara keseluruhan, warna darah haid adalah petunjuk penting dalam menilai keadaan kesihatan sistem reproduktif wanita. Memahami perubahan warna darah haid dan faktor-faktor yang mempengaruhi boleh membantu wanita dalam menguruskan kesihatan mereka dengan lebih baik dan mendapatkan rawatan yang sesuai jika diperlukan.

Kaedah Menentukan Darah sama ada Haid atau Istihadah

Imam al-Khatib al-Syirbini dalam kitabnya *Mughni al-Muhtaj* bermaksud "*darah semula jadi sebagai kejadian normal yang keluar daripada pangkal rahim seorang wanita yang telah baligh dalam keadaan sihat tanpa sebab-sebab tertentu dan pada waktu-waktu yang diketahui.*" Berdasarkan definisi di atas, dapat difahami bahawa haid ialah darah semulajadi yang keluar secara normal daripada pangkal rahim wanita bukan disebabkan sakit serta ia keluar pada waktu-waktu tertentu sama ada pada waktu sekurang-kurang haid atau sebanyak-banyak haid atau waktu kebiasaan haid.

Definisi ini berbeza dengan darah istihadah adalah darah yang keluar melebihi tempoh sebanyak-banyak haid dan nifas atau darah yang keluar bukan pada hari-hari haid dan nifas (*al-Taqrirah al-Sadidah*). Ini bermakna, darah haid berlaku dalam tempoh tertentu berbeza dengan istihadah yang tidak mempunyai tempoh waktu tertentu.

Tempoh Haid

Dalam kitab *al-Taqrirah al-Sadidah* penulis menyebutkan tempoh haid adalah sekurang-kurang tempoh haid ialah sehari semalam (24 jam), sebanyak-banyak tempoh haid ialah 15 hari 15 malam dan kebiasaan tempoh haid ialah 6 atau 7 hari.

Justeru, kami ringkaskan tempoh haid seperti berikut:

- a. Tempoh sekurang-kurang haid: Sehari semalam (24 jam)
- b. Tempoh kebiasaan haid : 6 atau 7 hari
- c. Tempoh maksimum haid : 15 hari 15 malam

Imam al-Darimi dalam penulisannya menyebutkan bahawa "*Sekiranya seorang perempuan yang sudah mencapai umur haid (9 tahun dan ke atas) melihat darah yang keluar pada tempoh sekurang-kurang haid (sehari semalam) dan tidak melepasi sebanyak-banyak haid (15 hari 15 malam) maka kesemua darah itu adalah haid. Sama ada tempoh tersebut sama seperti adat kebiasaannya sebelum ini atau tidak. Sama ada darah yang keluar mempunyai warna yang sama atau berbeza. Hal ini demikian kerana, syarat-syarat haid telah terkumpul padanya.*" (*al-Najm al-Wahhaj Fi Syarh al-Minhaj*)

Berdasarkan kenyataan ini dapat difahami bahawa, darah yang keluar dalam tempoh 15 hari 15 malam, walaupun berbeza adat dengan bulan sebelum nya atau berbeza warna darah yang keluar, selagi mana ianya keluar dalam tempoh 15 hari 15 malam dan tidak melepasi tempoh tersebut, maka kesemuanya dihukumkan darah haid.

Walau bagaimanapun, sekiranya darah yang keluar melepasi tempoh 15 hari 15 malam dan bersambung dengan hari seterusnya tanpa berhenti maka darah yang keluar dihukumkan sebagai darah istihadah manakala wanita yang mengalami keadaan ini dinamakan sebagai wanita mustahadah yang memiliki beberapa pembahagian kerana darah haid dan istihadahnya telah bercampur dalam tempoh tersebut. (

Penentuan Haid dan Istihadah bagi darah yang bercampur

Penentuan kepada permasalahan ini terbahagi kepada dua,

1. Menentukan haid dan istihadah dengan melihat kepada warna darah (*Tamyiz al-Dam*).

Sekiranya seorang wanita melihat terdapat perbezaan warna dan sifat darah dalam tempoh tersebut, maka dihukumkan haid pada darah yang kuat (sifat dan warnanya) dan dihukumkan istihadah bagi darah yang lemah (sifat dan warnanya) mengikut syarat-syarat tamyiz.

Hal ini sepertimana yang disebutkan oleh Imam al-Nawawi dalam penulisannya dalam kitab *Minhaj al-Thalibin wa Umdah al-Muftin*, "Dihukumkan bagi perempuan Mu'tadah Mumayyizah dengan tamyiznya (Darah yang sifatnya kuat adalah haid, yang sifatnya lemah adalah istihadah). Tidak dihukumkan dengan adat sebelumnya menurut pandangan yang paling sahih."

2. Menentukan darah haid dan istihadah melihat kepada adat kebiasaan wanita tersebut. Sekiranya seorang wanita melihat darah yang keluar dengan satu sifat iaitu tiada perbezaan warna pada darah tersebut, maka dihukumkan haidnya mengikut kadar adat kebiasaan haid yang sebelum manakala bakinya dihukumkan istihadah.

Hal ini sepertimana yang disebutkan oleh Imam al-Khatib al-Syirbini dalam penulisannya "Jika seorang perempuan pernah mengalami haid dan suci sebelumnya padahal dia tidak dapat membezakan sifat darah ini (yakni darah yang melebihi tempoh 15 hari 15 malam, kerana darah keluar dengan satu sifat) sedangkan dia masih ingat kadar dan waktu bagi haid dan sucinya yang sebelum ini, maka dikembalikan kepada kadar dan waktu haid dan sucinya yang sebelum ini."

Berbalik kepada persoalan di atas, kami rumuskan jawapan seperti berikut:

20 Jun (5.15 pagi) – 5 Julai (5.15 pagi)

Tempoh 15 hari 15 malam.

Darah yang keluar dihukumkan haid

27 Jun – 1 Julai

Tempoh Naqa. Dihukumkan haid jika duduk dalam tempoh 15 hari 15 malam.

2 Julai (7 pagi) – 5 Julai (5.15 pagi)

Darah yang keluar masih dihukumkan haid

5 Julai (5.16 pagi – 12 Tengahari)

Darah yang keluar melepasi tempoh sebanyak-banyak haid 15 hari 15 malam dan sudah memasuki hari ke-16

Berdasarkan jadual di atas dapat difahami bahawa:

a. Darah yang keluar bermula 20 Jun (5.15 pagi) sehingga 5 Julai (5.15 pagi), pada asalnya adalah darah haid.

b. Darah yang keluar semula pada 2 Julai (7 pagi) sehingga 5 Julai (5.15 pagi) masih dihukumkan haid kerana berada dalam tempoh maksimum haid 15 hari 15 malam.

c. Pada 5 Julai (5.15 pagi) darah masih keluar sehingga jam 12 tengahari. Ini bermakna darah yang keluar sudah melepasi tempoh sebanyak-banyak haid dan bersambung dengan hari ke-16. Pada waktu ini, barulah diketahui si isteri sedang mengalami darah haid dan istihadah secara bercampur.

d. Berdasarkan info tambahan yang diberikan, si isteri merupakan wanita mustahadah yang duduk dalam kumpulan Mu'tadah Mumayyizah iaitu wanita yang pernah mengalami haid dan suci serta mampu membezakan warna darah mengikut kepada sifat darah. (20 Jun- 27 Jun: Darah yang keluar pekat), (2 Julai- 5 Julai: Darah yang keluar cair). Maka dihukumkan haid nya mengikut warna yang kuat dan istihadah mengikut warna yang lemah. Oleh itu, haid nya dihukumkan pada 20 Jun -27 Jun manakala 2 Julai-5 Julai darah yang keluar merupakan darah istihadah.

e. Tempoh 2 Julai hingga 5 Julai (5.15 pagi) itu dalam tempoh istihadah, maka menurut hukum asal wanita itu diwajibkan untuk mengerjakan solat. Oleh itu, Tindakan si isteri mengerjakan untuk mengerjakan solat adalah tepat dan solatnya sah berdasarkan sangkaannya ketika itu bertepatan dengan hukum asal (الظن في العبادة المعتبر). (Ini merupakan jawapan bagi soalan kedua)

f. Namun, dalam situasi yang lain misalnya si isteri menyangka tempoh darah kedua itu adalah haid dan tidak mendirikan solat berdasarkan sangkaan itu, maka diwajibkan kepadanya untuk menqadakan solat dalam tempoh tersebut. (Ini juga merupakan jawapan bagi soalan kedua).

g. Untuk menjawab soalan ketiga, kedudukan suami dan isteri tidak dikira berdosa atas sebab kejahilan atau kekurangan ilmu. Untuk masa akan datang, jika wujud sebarang kemusykilan maka perlu merujuk secepat mungkin kepada pakar fiqh bagi menyelesaikan masalah hukum-hakam seberapa segera.

Tanda-tanda suci haid merupakan panduan penting bagi wanita untuk menentukan waktu kembali menunaikan ibadah seperti solat dan puasa. Tanda utama yang dijelaskan ulama ialah keluarnya cairan putih (القصة البيضاء) atau keadaan kering (الجفاف), di samping berhentinya darah dan kesan kekuningan.

Pengetahuan mengenai tempoh haid minimum, kebiasaan, dan maksimum turut membantu wanita membezakan antara haid dan istihadah. Selain itu, warna darah haid memberi petunjuk tentang keadaan fisiologi dan kesihatan reproduktif. Kefahaman ini memastikan ibadah dilaksanakan pada waktu yang sahih serta mengelakkan keraguan dalam aspek hukum syarak.